

POSTANOWIENIE

25 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 25 lipca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa B. W.
przeciwko Bankowi w R.
o zwolnienie zajętych przedmiotów spod egzekucji,
na skutek skargi kasacyjnej B. W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu
z 13 kwietnia 2023 r., I Ca 2/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powodowi niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda B. W. od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu z dnia 13 kwietnia 2023 r., sygn. akt I Ca 2/23 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

W ocenie skarżącego oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika przede wszystkim z błędnego zastosowania przez Sąd drugiej instancji art. 589 k.c. w zw. z art. 535 k.c. i art. 590 k.c. na skutek przyjęcia, że powód nie jest właścicielem „maszyn”, które nabył na podstawie umowy sprzedaży od W. sp. z o.o., ponieważ nie zapłacił za „maszyny” ceny. Ponadto Sąd odwoławczy błędnie uznał, że strony umowy sprzedaży nie mogły rozliczyć się poprzez potrącenie/kompensatę wzajemnych roszczeń, czym naruszył art. 498 k.c. oraz przez zapłatę gotówkową, zaś na okoliczność, że doszło do tego przedłożył umowę o współpracy z 27 grudnia

2013 r., kompensatę rozrachunków z 30 kwietnia 2014 r. i z 31 lipca 2014 r. oraz dowód wpłaty z dnia 28 kwietnia 2015 r. kwoty 9 294 zł z faktury nr [...]. Oprócz tego Sąd Okręgowy naruszył art. 382 k.p.c. na skutek pominięcia tych dowodów. Wreszcie Sąd drugiej instancji dopuścił się naruszenia art. 387 § 2¹ k.p.c. poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera przytoczenie jedynie art. 841 k.p.c. oraz art. 106 b ustawy o podatku od towarów i usług, co zmusza powoda do domniemywania, jakie przepisy prawa Sąd zastosował i przez to powód ma utrudnioną kontrolę legalności skarżonego wyroku.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Z zaakceptowanych przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji wynika, że odnośnie do objętych pozwem ruchomości (co do których powództwo ekscydencyjne zostało oddalone) spółka z o.o. W. (której jedynym wspólnikiem a zarazem prezesem zarządu jest ojciec powoda J. W.) sporządziła faktury VAT z 31 marca 2014 r., 30 kwietnia 2014 r. i 28 kwietnia 2015 r., przy czym jako sposób zapłaty za faktury z 31 marca 2014 r. i 30 kwietnia

2014 r. wskazano przelewy płatne w terminie 180 dni, zaś w przypadku faktury z 28 kwietnia 2015 r. sposobem zapłaty miała być gotówka. Prawomocnym wyrokiem nakazowym z 30 maja 2019 r. Sąd Rejonowy w Rzeszowie uznał J. W. za winnego tego, iż: w dniach 31 marca 2014 r., 30 kwietnia 2014 r. i 28 kwietnia 2015 r. pełniąc funkcję prezesa zarządu spółki W. w sytuacji zaistnienia stanu niewypłacalności uszczuplił zaspokojenie swojego wierzyciela B. w R. w ten sposób, że zbył firmie P. składniki swojego majątku w postaci maszyn stolarskich o łącznej wartości odpowiednio 132 840 zł i 79 950 zł oraz wózka widłowego o wartości 9 594 zł, działając na szkodę tego wierzyciela (art. 300 § 1 k.k.).

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że powód nie udowodnił, iż jest właścicielem przedmiotowych ruchomości, bowiem nie wykazał, aby zapłacił za rzekomo zakupione maszyny, a o fikcyjności sprzedaży świadczą zeznania słuchanego w tej sprawie w charakterze świadka J. W., który podał, że „wtedy syn jeszcze nie prowadził działalności produkcyjnej i w chwili sprzedaży nie było pomysłu co z tymi maszynami zrobić”. Powód przejmując od swojego ojca w posiadanie sporne maszyny powinien mieć świadomość, że w sposób istotny przyczynia się do udaremnienia lub uszczuplenia zaspokojenia wierzyciela (pozwanego Banku), a w konsekwencji do popełnienia przestępstwa spenalizowanego w art. 300 § 1 k.k.

Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że przedłożone dowody w postaci faktur nie były wystarczające do potwierdzenia prawa własności powoda do tych ruchomości, gdyż nie zostały opatrzone podpisem dłużnika, a jedynie wierzyciela (wystawcy faktury).

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku w zakresie podstawy prawnej - przez wzgląd na wymogi formalne, określone w art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. - nie jest modelowe, zaś wskazana przez Sąd odwoławczy przyczyna oddalenia powództwa jest co najmniej wątpliwa, gdyż przesłanką przejścia prawa własności rzeczy ruchomej w wyniku umowy sprzedaży nie jest zapłata ceny przez kupującego, chyba że w umowie tej zostało zawarte zastrzeżenie, o którym mowa w art. 589 k.c. Jednakże w świetle wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych zaskarżony wyrok jest prawidłowy. Spółka W. reprezentowana przez ojca powoda zawarła z powodem umowy przeniesienia własności maszyn w celu udaremnienia

przeprowadzenia z nich egzekucji przez pozwany Bank, który wcześniej udzielił spółce W. na ich nabycie kredytu, który nie został spłacony. Ze względu na okoliczności, w jakich doszło do zawarcia umów sprzedaży powód wiedział o celu tych umów, gdyż nie tylko jest osobą bliską właścicielowi spółki W., ale przede wszystkim w czasie zawierania tych umów nie prowadził tego rodzaju działalności gospodarczej, że były mu potrzebne te maszyny i „nie było pomysłu co z tymi maszynami zrobić” (k. 294/2), natomiast powód zeznał, iż- „ojciec powiedział mi, które maszyny są zajęte przez bank, a z którymi możemy się rozliczyć za nasze zobowiązania” (k. 295).

Zatem zawarcie umów sprzedaży w takim stanie rzeczy mogło być kwalifikowane przez pryzmat sankcji czynności prawnej zawartej w celu obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c.), skoro ich celem było pozbawienie pozwanego możliwości zaspokojenia, co potwierdziło orzeczenie karne. Obejście prawa polega na osiągnięciu zabronionego celu za pomocą czynności prawnie dozwolonej.

Nie ulega też wątpliwości, iż w zaistniałym stanie faktycznym sporne umowy miały charakter fraudacyjny w rozumieniu art. 527 i n. k.c., przy czym roszczenie pauliańskie może być również realizowane w formie zarzutu (a nie tylko powództwa), co wynika z art. 531 § 1 k.c., stanowiąc wówczas przesłankę rozstrzygnięcia w sprawie głównej (na temat możliwości realizacji przez wierzyciela roszczenia pauliańskiego w formie zarzutu zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 2 lutego 2022 r., III CZP 32/22). Pozwany zarówno w odpowiedzi na pozew, jak i w odpowiedziach na apelacje (po pierwszym i drugim wyroku Sądu pierwszej instancji) podnosił, że powód wykorzystując swoje pokrewieństwo z prezesem spółki W. usiłuje utrudnić bądź uniemożliwić pozwanemu odzyskanie bezspornego długu potwierdzonego orzeczeniem sądu (k. 41/2 i 330/2, 398).

Z omówionych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego

oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie— jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1964).

[SOP]

(r.g.)